

Wuerzburgas, 1945.IX.27

Nr. 11.

MOKSLEIVIŲ BENDRABUČIAI

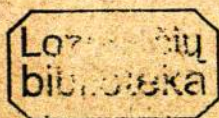
Vienas iš pagrindinių mūsų organizuotosios visuomenės uždavinių yra steigti mokyklas ir jas išlaikyti. Jau nuo vidurvasario Lietuvių Sąjungos skyriai ir lietuvių komitetai rūpinasi tuo reikalu, remia tėvų iniciatyvą, kur tik reikia, steigia pradžios mokyklas, gimnazijas, vaikų darželius, įvairius svetimų kalbų ir specialiųjų dalykų kursus. Tas dalykas dar ir dabar nėra baigtas, kaip nebaigtas ir mūsų žmonių pastovus apgyvendinimas žiemos metui.

Kur apsigyvename, ten ir mokyklas steigiamo. Sunku čia sudaryti kuris paštovus planas ir mokyklų tinklas. Visas švietimo, kultūrinis ir dvasinis mūsų gyvenimas būtų daug lengviau sprendžiamas, jei gyventume didesnėmis bendruomenėmis. Mokyklos ir mokytojai būtų lygiau apkrauti, tikslingiau panaudojami, mokyklos būtų lengviau aprūpinamos butais, baldais, mokslo priemonėmis, vadovėliais. Mokiniai ir mokytojai turėtų daugiau auklėjamosios naudos iš mūsų meninių susibūrimų, iš organizuojamų teatrų, koncertų ir t.t. Iš viso, būtų didesnis intelektualinis bendravimas.

Tačiau ne visi stovyklas mėgstame. Gal jose yra ir negerovių. Galų gale, ne nuo mūsų dažniausiai ir pareina, kur mes gyvename, nes ne visados mūsų norai patysomi. Daug mūsų apsigyvenome kaimuose, miesteliuose, net ir stovyklose mažais būreliais. Pradžios mokyklų klausimas tokiose mažose bendruomenėse lengviau sprendžiamas, nes atsiranda visur mokytojų, kurie su vaikais tuojau pradeda darbą. Sunkiau yra gimnazijų moksleiviams. Kai nėra galimybės tokio moksleivio visai šeimai apsigyventi didesnėje bendruomenėje, kur yra gimnazija, tada tenka organizuoti bent tokių moksleivių apgyvendinimas stovyklose, kur jie galėtų lankyti aukštesniąją mokyklą. Šitas reikalas kai kurių Lietuvių Sąjungos skyrių ir stovyklų lietuvių komitetų sėkmingai išspręstas. Organizuojami moksleivių bendrabučiai. Jie turėtų būti įsteigti visose stovyklose, kur tik yra gimnazijos ar kurie specialiųjų dalykų kursai. Bendrabučiai naudingi ne tik iš kitur atvežtiems vaikams, paliktiems čia be tėvų, bet taip pat ir vietinės stovyklos vaikams, kurie dėl šeimų sugrūdimo neturi sąlygų nei mokytis, nei naudingai laiką praleisti.

Lietuvių Sąjungos skyrių valdybos ir lietuvių komitetai turėtų neatidėliodami organizuoti moksleiviams bendrabučius, o mokytojai pedagogai sudarytų tuose bendrabučiuose tokią tvarką, nuotaiką ir globą, kad ir tėvai būtų patenkinti, ir vaikai maloniai ten gyventų, ir mokyklinio darbo našumas pakiltų, nes ten būtų galima organizuoti ir pamokų rengimas. Svarbiausia, neliktų išblaškytų moksleivių už mokyklos sienų. Tokių neturi būti nė vieno, nes mums brangus kiekvienas vaikas. Iš antros pusės, turime propaguoti bendrąją nuomonę, kad tėvai nelaikytų savo vaikų be darbo; nesant sąlygų vietoje, vežtų vaikus į gretimą stovyklą ir patiktų mokytojų globai. Nė vienos stovyklos vadovybė nepasakys, kad nėra moksleiviams apgyvendinti ir mokytis vietos. Nė vienoje bendruomenėje neturi būti be darbo besibastančių jaunuolių.

Lietuvių Sąjungos Valdyba yra nusistačius mūsų pradžios mokyklos mokslą praplėsti taip, kad jis apimtų ir gimnazijos žemesniųjų keturių klasių kursą. Todėl ir mažesnėse bendruomenėse, kur nėra gimnazijos,

baigę keturis skyrius vaikai galės tėti mokslą toje pačioje mokykloje, V-VIII skyriuose, kur bus einama ta pati programa, kaip ir pirmosiose keturiuose gimnazijos klasėse. Tokie mokiniai, nusikėlę į kitą vietą, kur yra gimnazija, galės stoti į atitinkama klasę be jokių kliūčių. Mokytojų mums netrūksta, mūsų mokytojai geri, jų reikės gal tik sve-timoms kalboms paieškoti, bet tas dalykas nesunkiai vietose išsprendžiamas. Tuo būdu mažesnieji vaikai galės mokytis ir vietos pradžios mokyklose, o vyresniųjų klasių moksleiviai galės vykti į gimnazijas, kur bus priimti ir apgyvendinti stovyklos bendrabučiuose. Besimokančio jaunimo globa turėtų apimti ne vien gimnazijų moksleivius, bet ir įvairių kursų klausytojus, ypač kurie nori išmokti specialybių, amatų.

VADOVĖLIŲ REIKALŲ

Lietuvių Sąjungos Valdyba planuoja mūsų mokyklas aprūpinti vadovėliais. Centre jau yra surinkta įvairių vadovėlių, kurie buvo Lietuvoje pripažinti tinkamais vartoti pradžios mokyklose ir gimnazijose. Pirmoje eilėje reikia lietuvių kalbos vadovėlių pradžios mokyklai ir gimnazijai. Didžiausios kliūtys yra formalinio poūdžio ir ypač popieriaus trūkumas. Daugelyje vietų tiriamos sąlygos ir, kai tik paaiškės galimybės, vadovėliai bus tuojuo perspausdinami. Kas čia galėtų centrui padėti, labai pasitarnautų tam dabar svarbiausiam mokykliniam reikalui.

LATVIŲ TREMTINIŲ RŪPESČIAI

Rugsėjo 9 dieną susidaręs Latvių Centrinis Komitetas deklaravo, kad minėtasis organas yra nepartinė ir nepolitinė institucija, kuri rūpinsis anglų, amerikiečių ir prancūzų zonose gyvenančiais latviais. Ypatingai būsią rūpinamasi latvių kariais belaisviais, kultūrine veikla, paieškojimų pasimetusiųjų, darbo galimybėmis ir socialinių aprūpinimu.

Šiu uždavinių vykdymui LCK kviečia vietos komitetus suorganizuoti šešis apygardų komitetus: 1/ Schleswig-Holsteino ir Oldenburgo, 2/ Westfalijos-Koelno-Aacheno ir Duesseldorfo, 3/ Hesseno-Badeno-Wuerttembergo /amerikiečių zonoje/, 4/ Bavarijos, 5/ Badeno-Wuerttembergo /prancūzų zonoje/ ir 6/ Austrijos. LCK numatė atskiroms vietoms Nacionalinius Latvių Komitetus, kuriems iki lapkričio 1 dienos pavesta minėtus apygardų komitetus suorganizuoti.

Latvių Centrinis Komitetas darbą paskirstė skyriais ir numatė visą eilę skyrių vedėjų, kurių dauguma yra pritarę administratoriai ir profesoriai. Latvijos Raudonojo Kryžiaus vyr. valdyba papildyta trimis naujais nariais.

Latvių Centrinis Komitetas kviečia savo tautiečius laikytis didžiausios drausmės santykiuose su karinės valdžios organais, kurie tvarko Vokietijos okupaciją, ir su vokiečių įstaigomis. Komitetas prašo gražiai ir darniai bendradarbiauti savo tarpe, nepažeisti latvių tautos gero vardo.

Rugsėjo 16 ir 17 dienomis Muenchene įvyko Bavarijos apygardos steigiamasis susirinkimas. Susirinkime dalyvavo 105 atstovai, kurie atstovavo 37.000 latvių pabėgėlių. Pagal priimtą statutą išrinkta nuo kiekvienų 500 pabėgėlių po vieną elektorių /rinkiką/ latvių Tarybai rinkti. Rinkikai čia pat rinko septynis latvių Tarybos narius, kurie su kitų apygardų išrinktais sudarys minėtąją latvių Tarybą, ir tuo būdu bus prieita prie inkto centrinių organų, kurie tvarkys latvių pabėgėlių reikalus ir jėms atstovaus oficialiose įstaigose.

Plačiai aptarti latviu kariu belaisviu reikalai ir būklė. Nors vokiečiai Latviu Legioną laiko "savanoriu" legionu, bet tikrenybėje taip nėra. Legionas, prieštaraujant Haagos tarptautinei konvencijai, buvo sudarytas priverstinės mobilizacijos keliu. Sąjungininkai yra paėmę i nelaisvę apie 15.000 latviu kariu, tad yra reikalo tais kariais susirūpinti ir jiems padėti.

Išklaudyta daug pranešimų, jų tarpe apie būklę stovyklose, apie tai, kaip išgauti apie 99 milijonus markių Latvijai priklausančių pinigų, išvežtų i Vokietiją, apie latviu pabėgėlių aprūpinimą. Pranešta apie būklę Latvijoje antrajai okupacijai išsigalėjus. Nutarta sukurti spaudos darbuotojų sąjungą ir įsteigti Latvijos Žinių Agentūrą.

ĮVAŽIAVIMO IR ĮSIKŪRIMO JAV GALIMYBĖS

Pasirėmę iš Jungtinių Valstybiu gautomis oficialiomis informacijomis, vėl pateikiame šiek tiek žinių apie įvažiavimo ir įsikūrimo galimybes Jungtinėse Valstybėse.

Kaip jau pranešta, i Jungtines Valstybes norintieji įvažiuoti pagal ne per seniausią išsigalėjusią naują tvarką turi patys daryti atitinkamų žygiu dėl vizos gavimo jiems pasiekiamuose Jungtinių Valstybiu konsulatuose ar pasiuntinybėse, nes dabar tik tos įstaigos turi sprendžiamą teisę vizu klausimuose /anksčiau byla vizai gauti buvo pradedama Jungtinių Valstybiu užsienių reikalų ministerijoje norintiojo įvažiuoti asmens giminės ar globėjo, gyvenančio JAV, iniciatyva/. Preliminariniuose pranešimuose tuo reikalu taip pasakyta: "Svetimšalis, noris leidimo įvažiuoti i Jungtines Valstybes, turi pirmiausia kreiptis i Jungtinių Valstybiu diplomatinę ar konsularinę įstaigą, kuri yra įgaliota priimti vizu prašymus svetimšalio gyvenamoje apylinkėje. Asmenys, gyvenantieji Jungtinėse Valstybėse ir norintieji pateikti įrodymu vizos prašymui paremti, turėtų tokius įrodymus siųsti konsulariniam viršininkui."

Asmenys, kurie neturi Jungtinėse Valstybėse savo turto, ir toliau turi pateikti garantijos liudijimą /sponsorship/, kad jų Jungtinėse Valstybėse gyvenantis giminė ar pažįstamas apsiima juos globoti. Globėjams už neteisingu žinių suteikimą numatos didelės baudmės - iki 5 metų kalėti ar iki 10.000 dolerių bauda ar ba abi baudmės sykiu.

Naujame JAV užsienių reikalų ministerijos paaškinime pažymėta, kad konsulariniai valdininkai vizos prašančiajam suteiks visus reikiamus nurodymus dėl vizos gavimo procedūros.

Kol Vokietijoje neveikia Jungtinių Valstybiu konsulatai, kaip jau pranešta, vilčių gauti įvažiavimo vizą i Jungtines Valstybes beveik nėra. Vizos galėtų tikėtis nebent tik artimus gimines Jungtinėse Valstybėse turintieji. Tačiau ir giminystė, deja, nėra lemiamas dalykas. Dažnai giminystės ryšiai savo laiku nebuvo tinkamai palaikomi ir nutrūko; seniai išmirė, o jų vaikai sentimentu neturi. Pagaliau, būti globėju ir apmokėti kelionę nėra taip lengva. Ne visi Jungtinėse Valstybėse gyvenantieji lietuviai pakankamai turtingi, ne visi sveiki, ir dažnas jų kelia klausimą, ką darys atidavęs paskutines sutaupas senatvėje, ligoje. Jei taip padaro giminės, tai vargu tenka laukti, kad kas pašalinis /draugas, bičiulis/ duotų garantijas ir apmokėtų kelionę vienam asmeniui, o ypač šeimai iš keliu žmonių.

Mūsų Generaliniame Konsulate New Yorke gaunama nemaža laiškų, kuriuose norintieji i Jungtines Valstybes važiuoti asmenys tiesiog prašo surasti tautietį, kuris sutiktų atlikti juridinius formalumus vizai gauti, arba visai paprastai prašo, kad konsulates juos "išreikalautų". Konsulates dėl to praneša, kad tie "juridiniai formalumai" nėra taip lengvi. Globėjas turi surinkti ir pateikti apie save daugybę dokumentu, iš kuriu turi būti aiškiai matyti ne tik jo noras atvažiuojantį globoti, bet ir jo turtingumas bei savos šeimos tinkamas aprūpinimas.

Paties įsikūrimo Jungtinėse Valstybėse galimūmai taip pat nėra per daug džiuginą. Advokatas ten turės ieškoti kitos profesijos, nes

įsigyti teisę advokatauti nėra jokios vilties - net advokatai amerikiečiai daugiausia eina šiaip tarnauti, kadangi Jungtinėse Valstybėse advokatų yra perteklius. Daugelis, apsisvaiginti to "vieno milijono" Jungtinėse Valstybėse tariamai gyvenančiųjų lietuvių potencialą, siūlo ten dėstyti Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, lietuvių literatūrą ir t.t. Bet kam? Jungtinėse Valstybėse nėra nei to milijono lietuvių, nei tokių mokslo įstaigų, nei biznio srityje institucijų, kurios galėtų panaudoti daugiau inteligentiškų pajėgų ir daugeliui atvykstančiųjų užtikrinti egzistenciją bei ateities perspektyvas. Jei kas ir galėtų ką pasiekti atvykęs, tai tatai galėtų padaryti tik pats, po kelių metų sunkaus, greičiausiai fizinio darbo. Kas sugebės apsižvalgyti, suprasti ir pažinti galimybes, tas tada jau gal ir galės ką savarankiškai pradėti. Reikia atsiminti dar ir tai, kad keli šimtai tūkstančių lietuvių Jungtinėse Valstybėse gyvena ne vienoje vietoje, ne kompaktinėje masėje, o yra išsimėtę keliolikoje valstybių. Jie gyvena miestuose, daugiausia ne centre, o pakraščiuose, ir jų įtaka tik iš tolo atrodo didelė. Iš Europos atvykęs tuoj turi stoti į bet kokią darbą, ir tai ne tik jis vienas, o visi šeimos nariai, pajėgia dirbti. Kas mažiau blaškysis, taupyse, išmoks tylėti, klausytis ir stebėti, tas greičiau pats susiras kelią. Jei kas nori pasinaugti gyvenimui Jungtinėse Valstybėse, tas jau dabar turi mokytis bet kokio praktiško amato - taisyti automobilius, radijo aparatus, motorus ir kt. Toks atvykęs greičiau susiras tinkamo darbo ir užsitikrins pragyvenimą. Ne teisės ar humanitariniais mokslais ten galima užsitikrinti ateitį, o amato ir anglų kalbos mokėjimu. Vietinis apaukrus advokatas išsimuša politikoje, tačiau tokios karjeros naturalizuotas ateivis ne padarys - tai gali būti jo vaikui steltis. Iš viso tik antroji ateivių karta Jungtinėse Valstybėse galėtų prasimušti ir gyventi neblogai, tačiau jai, deja, grėsia ištautėjimas.

Apie galimumus Jungtinėse Valstybėse įsikurti įvairių profesijų žmonėms pranešama štai kas:

Universiteto profesoriai su dviejų metų stažu galėtų atvykti kurio nors Jungtinių Valstybių universiteto kviečiami, tačiau tokių skaičius ribotas ir lietuviams šansų nėra. Medicinos gydytojai /ir profesoriai/ galėtų atvykti bendra tvarka - gavę paprastą įvažiavimo vizą. Norint verstis gydytojo praktika, reikia pirmiausia išlaikyti egzaminus iš anglų kalbos, kas geriausia atveju galima padaryti per 4-6 mėnesius. Paskui reikia išlaikyti valstybinius medicinos egzaminus. Atitinkama egzaminų komisija susirenka 2/3 kartus per metus, egzaminus laiko keli šimtai gydytojų, daugiausia raštu. Viską sudėjus išeina, kad gydytojas teisę praktikuoti gali gauti greičiausiai po pusantro metų.

Dar neturintiems teisės kuriame nors krašte praktikuoti gydytojams / medicinos studentams / jokie kreditai neužskaitomi ir tokie viską turi pradėti nuo pirmo semestro.

Dantų gydytojai leidimą praktikuoti gali įsigyti anksčiausiai po dviejų metų - jiems dar sunkiau, kaip medicinos gydytojams.

Kunigams / irgi su dviejų metų stažu / lengviausia, nes jiems užtenka vyskupo kvietimo, kurį lengvai gali parūpinti lietuviai klebonai.

Inžinieriai, agronomai turėtų Jungtinėse Valstybėse išeiti "post graduate" kursą ir gauti licenciatų laipsnį, kas, mokant kalbos, trunka dvejus metus. Atrodo, lengviausiai darbo gauti galėtų tikėtis įvairūs mechanikai. Architektų, atrodo, Jungtinėse Valstybėse taip pat perteklius, tačiau, pavykus susitarti su koku rangovu, architektui galima tikėtis gauti darbo savo specialybėje. Agronomų darbas, kaip atrodo, menkai apmokamas ir į geresnes vietas ne amerikiečiui neįmanoma patekti. Sveiki ir darbo nevengia agronomai, ilgą laiką pavargę, gal galėtų ne per sunkiausiai įsigyti nuosavus ūkius.

Iš viso, reikia padaryti išvadą, kad didelė dalis dabar iš Vokietijos į Jungtines Valstybes norinčiųjų vykti lietuvių ten pradžioje turėtų gana sunkias gyvenimo sąlygas ir, neskaitant keliolikos laiminųjų, kurių giminės yra tikrai turtingi, būtų priversti dirbti ne lengvą vadinamąjį juodą darbą. /BETA/

PRANEŠIMAS STUDENTAMS

Lietuvių Studentų Atstovybė praneša, kad studijomis suinteresuotieji asmenys, siųsdami savo asmens žinias Lietuvių Studentų Atstovybei, naudotų specialius studento klausimų lapus, kurių pavyzdžius gali gauti atstovybės skyriuose ar studentų valdybose prie Lietuvių Sąjungos. Prie ankietų reikia pridėti 5 markes vienkartinio registracijos mokestio.

Į Vokietijos universitetus prašymus studentai turi paduoti savo iniciatyva. Lietuvių Studentų Atstovybė tarpininkauja tik stojant į užsienį universitetus. Studentai, vyksta į užsienius savo lėšomis, turi atstovybei raštu pranešti išvykimo datą, universitetą ir nurodyti lėšų šaltinius.

Apie Vokietijos aukštąsias mokyklas patirta:

Heidelberge jau veikia teologijos fakultetas; medicinos fakultete paskaitas numatoma pradėti lapkričio 1 dieną. Prašymai dar priimami. Apie spalio 15 dieną paaškęs prašymų svarstymo rezultatai. Filosofijos, humanitarinių mokslų, teisės, ir gamtos mokslų fakultetai numato pradėti darbą vėliau. Visų fakultetų dekanatai jau veikia.

Erlangene spalio 15 dieną pradės darbą medicinos fakultetas. Prašymai dar priimami. Veiks ir kiti fakultetai. Erlangene jau gauti lietuvių bendrabučiui būstai.

Marburge priimami prašymai į medicinos fakultetą.

Hamburge priimami prašymai į visus fakultetus. Priėmimas bus greitai nutrauktas.

Goettingene prašymai jau nebepriimami. Išimties keliu kreiptis į Dr. A. Salį ir Dr. Kunčą, kurių adresus galima sužinoti Lietuvių Sąjungos skyriuje. Ten pat veikia žemės ūkio aukštoji mokykla. Prašymai dar priimami.

Hannoveryje veikia aukštoji veterinarijos mokykla. Prašymai dar priimami. Aukštoji technikos mokykla darbą pradės artimiausiu laiku. Veiks architektūros ir statybos skyriai.

Muensteryje priimami prašymai į muzikos mokyklą.

Koelno, Kielio ir Bonno universitetai veiks, tačiau smulkesnių žinių apie tai dar neturima.

Stuttgarte veiks aukštoji technikos mokykla, kurioje darbas numatomas pradėti architektūros, statybos ir technologijos fakultetuose. Prašymai dar nepriimami.

Darmstadte numatoma atidaryti aukštesniąją technikos mokyklą. Veiks architektūros ir statybos fakultetai. Prašymai dar nepriimami.

Tuebingene veikia teologijos fakultetas. Medicinos fakultetas prašymus priima.

Freiburge laukiama universiteta atidarant.

Innsbrucke veikia medicinos, teisės, gamtos matematikos su chemijos skyriumi, filosofijos ir humanitarinių mokslų fakultetai. Studentų priėmimas dar vykdomas. Įsirašyti galima tik asmeniškai. Lietuviams įstoti Kliūčių nedaroma.

Studentai nedelsdami turi paduoti reikiamus prašymus ir patys susitvarkyti istojimo reikalus.

IŠ LIETUVOS PADANGĖS

Apie Salomėjos Neries mirtį.— Amerikos lietuvių spauda rašo, kad iš Maskvos šaltinių kylančios informacijos praneša apie "tarybinės Lietuvos" paėmęs Salomėjos Neries mirtį. Ji mirusi po ilgai trukusios sunkios ligos. Lietuvoje plačiai kalbama, kad Solomėja Neris galėjo būti nužudyta.

Gedvila pripažįsta lietuvių išvežimą.— Lietuvos komisarų tarybos pirmininkas Gedvila viename savo kalboje pripažino, kad daug lietuvių yra išvažiuoja į Sovietų Sąjungos galumą. Jis dėkoja už "brolišką" išvažiuavusiųjų priėmimą kitose sovietinėse respublikose.

Lietuvos rusinimas. - Vilniaus radijas pranešė, kad į Klaipėdą 18 rytų atvykę pareigūnai suorganizavo komunistų partiją ir vadovauja kitam gyvenimui. Tarybinės Lietuvos dabartinė konstitucija būsianti pakeista ta prasme, kad būsianti labiau centralizuota kontrolė. Paleckis pasižymėjusius "lietuvius" apdovanojęs ordenuis, būtent: Morozovą, Kapralovą, Mironcovą ir kt. Anstesnė Lietuvos ūkio sistema būsianti panaikinta. Per Vilniaus radiją nuolat minimos lietuviais vadinamų Baukovo, Mitronovo, Timofejevo pavardės.

Kultūrininkų kongresas. - Šia vasarą Vilniuje buvo sušauktas Lietuvos kultūrininkų kongresas. Į tą kongresą buvo suvežti artistai, rašytojai, dailininkai, gydytojai, agronomai, inžinieriai ir daug mokytojų. Iš viso kongrese dalyvavo apie 500 žmonių. Sveikinimo kalboje J. Paleckis pasidžiaugė, kad "Lietuvos kultūra paplito ir kitose tarybinėse respublikose".

Literatūrinės valandėlės. - Per Vilniaus radiją kasdien transliuojamos literatūrinės valandėlės, kurių programą be retų išimčių sudaro sovietinių autorių į lietuvių kalbą išverstų feljetonų skaitymas. Valandėles praveda V. Zulonas, P. Radzevičius ir poetas Kazys Inčiūra.

P. Cvirka tvarko rašytojus. - Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkas yra Petras Cvirka. Rašytojų sąjunga kuri laiką buvo įsikūrusi Prekybos, Pramonės ir Amatų rūmuose, o vėliau persikėlė į buv. Tūbelio namus.

Sniečkus šeimininkauja Vilniuje. - Patikimomis žiniomis, Antanas Sniečkus nėra žuvęs, kaip buvo pasklidę gandai. Jis šeimininkauja Vilniuje ir yra Lietuvos komunistų partijos centro komiteto antrasis sekretorius.

Meisto sodas paverčiamas kapais. - Kanno miesto sodas paverstas kapinėmis. Ten palaidoti kilmingesnieji raudonarmiečiai, kurie žuvo "bevauduodami" Lietuvą. Panašios kapinės yra ir Vytauto parke ties buv. "Valgio" užkandine.

Prezidentūra paversta pionierių namais. - Lietuvos Prezidentūros rūmai Kaune paversti pionierių namais. Ministrų Kabineto namuose yra įsikūrusęs Kauno miesto komunistų partijos komitetas. /ELTA/

TARPTAUTINIAI HORIZONTAI

Krizė Londone. - Pusantros savaitės pasiginčiję dėl procedūros, penki užsienių reikalų ministrai pagaliau pradėjo derėtis iš esmės, ir tuoj į antrą dieną laikraščiai prakalbo apie konferencijos krizę. Konferencija baigia si, ir jos rezultatai atrodo štai kaip:

I t a l i j o s problema, Triesto klausimas, liko neišspręstas. Tarybininkuose vyrauja pažiūra, jog Ilirijos pusiasalio didesnė dalis turi tekti Jugoslavijai; siena turinti būti pravesta tokiu būdu, kad kiekvienoje pusėje liktų ko mažiausia priešingos pusės mažuma. ~~Triesta~~ Triesto uostas turi būti paverstas tarptautiniu. - Jugoslaviai sutinka, kad didesnė Triesto uosto dalis būtų sutarptautinta, bet pats miestas turėtų būti be jokių rezervų priskirtas Jugoslavijai. Italų kolonijas sovietai siūlo išsidalinti; sau jie reikalauja Tripolio. Britams dėl to piktai pasižiūrus, amerikiečiai bandė rasti vidurinį kelią: jie pasiūlė buvusias Italijos kolonijas paversti tarptautiniu mandatu. Tačiau su tuo nesutiko sovietai. Klausimas liko neišspręstas.

B a l k a n a i. Vakariniai sąjungininkai atsisakė pripažinti dabartines Vengrijos, Rumunijos ir Bulgarijos vyriausybes, kurias pilnai pripažįsta ir palaiko Sovietų Sąjunga. Į konferencijos galą Jungtinės Valstybės sutiko Vengrijos vyriausybę, bet tuo padėties neišgėbė, nes Anglija dėl Vengrijos, o abi - Jungtinės Valstybės ir Anglija - dėl Bulgarijos ir Rumunijos laikosi senojo nusistatymo.

- 7 -

Vakarinius sąjungininkus nustebino ir išgązdino sovietų pasiūlymas Vengriją, Rumuniją ir Bulgariją laikyti ne priešais, bet sąjungininkais. Britus ir amerikiečius galutinai pritrenkė Molotovo reikalavimas, kad derybose dėl Balkanų nedalyvautų Prancūzija ir Kinija. Sovietai nori Balkanus visiškai išjungti iš Europos politikos klausimų, kuriems spręsti Potsdame buvo sudaryta užsienių reikalų ministerių taryba. Britai ir amerikiečiai griežtai atsisakė su tuo sutikti. Tai buvo svarbiausioji konferencijos krizės ir visuomenės pesimizmo priežastis. "Kol nebus rasta bendra kalba dėl Balkanų, - rašo "Times" rugsėjo 27 dieną, - tol nesusipratimai tik didės".

Nesutarimai dėl Balkanų atsiliepė ir svarstant kitus klausimus. Sovietai pareikalavo pagreitinti jų piliečių gražinimą iš vakarinių sąjungininkų užimtų Vokietijos zonų. Britų radijo diplomatinis korespondentas rugsėjo 26 dieną pranešė: šis klausimas yra labai komplikotas, nes daug žmonių, kilusių iš dabar sovietų valdomų sričių, ypač Baltijos kraštų gyventojai, atsisako vykti į Sovietų Sąjungą.

Krizės aidai. - Rugsėjo 27 dienos "Daily Express" guodžiasi, jog gera esą bent tai, kad didžiųjų valstybių nesutarimai pradeda ryškėti pačioje pradžioje, prieš nustatant Europos valstybių sienas. Tie gi nesutarimai, kaip paryškina britų spauda, kyla iš visiškai skirtingų pažiūrų į Europos politiką: anglai ir amerikiečiai nori, kad europiniai klausimai būtų sprendžiami bendru sutarimu, gi sovietai nori pastatyti kinų sieną tarp savo dominuojamųjų sričių /Rytų Europa, Balkanai/ ir likusios Europos. Savosiose srityse sovietai nori patys vieni šeimininkauti ir - o tai britams skaudžiausia - be atodairos išstumia vakarines valstybes iš jų ūkinių pozicijų. Britams visiškai nepriimtinas ir sovietų siekimas tvirtai atsistoti prie Viduržemio jūros, to gyvybinio britų imperijos kelio /sovietų pretenzijos į Tripolį/.

Tų nesutarimų ženkle britų laikraščiai /"Daily Telegraph".../ ima išpėjamai rašyti apie naujo karo pavojų. Rugsėjo 26 dieną sovietų "Izviestijos" pasipiktino britų generolo Wilsono, Artimųjų Rytų armijos vado, pareiškimu spaudai, jog Didžioji Britanija bijanti sovietų puolimo.

Profesinės sąjungos ir sovietai. - Rugsėjo 25 dieną Paryžiuje prasidėjo tarptautinis profesinių sąjungų kongresas. Jame dalyvauja per 300 atstovų iš 56 valstybių. Jame svarstomas naujos tarptautinės profesinių sąjungų federacijos steigimo klausimas.

Britai ir amerikiečiai, o su jais visų vakarinių demokratijų profesinės sąjungos, siūlo palikti senosios federacijos organizacinius rūmus ir personalą. Sovietai ir jų satelitai siūlo steigti visiškai naują federaciją.

Laikraščių korespondentai praneša, jog tarptautiniame profesinių sąjungų kongrese bręsta toks pat konfliktas, kaip tasai, kuris privedė prie krizės Londono konferenciją. Britų profesinių sąjungų pirmininkas Sir Walter Citrine savo kalboje nurodė, jog į naująją federaciją turėtų būti priimtos tik laisvos ir nuo valstybės nepriklausomos profesinės sąjungos. Citrine nurodė, jog, pavyzdžiui, Rumunijos ir Bulgarijos profesinių sąjungų kol kas nebūtų galima priimti. Dalykus tikraisiais vardais pavadino Jungtinių Valstybių profesinių sąjungų atstovai konferencijoje. Jie atsisakė pripažinti sovietų profesines sąjungas, kurios neatstovaujančios sovietų darbininkams, bet esančios darbdavio - sovietinės valstybės - įrankis.

"Times" mano, kad principiniai skirtumai, iškilę kongrese tarp vakarinių demokratijų ir sovietų profesinių sąjungų, paversią niekais visą bendradarbiavimo pastangas. /ELTA/

K R O N I K A

Wuerzburgas /ELTA/ Lietuvių Sąjungos Valdya nori turėti kiek galima tikslesnių duomenų apie vakarinių sąjungininkų okupuotose Vokietijos ~~srityse~~ ir Austrijos dalyse gyvenančius lietuvius. Tuo tikslu Valdya nutarė įvykdyti statistinį lietuvių surašymą 1945 metų lapkričio 1 d. Visos skyrių valdybos ir lietuvių komitetai prašomi rūpestingai surinkti žinias apie lietuvius, š/m lapkričio 1 dieną gyvenusius skyriaus ar komiteto atstovaujamoje apylinkėje, o stovyklų vadovybės - apie stovykloje tą dieną gyvenusius lietuvius, ir jas kiek galima greičiau atsiųsti L. S. Valdybai. Žinios turi būti surašomos kiekvienai gyvenamajai vietai /miestui, kaimui, stovyklai/ atskirai, nurodant ir opupacinę zoną. Reikia žinių apie visus lietuvius, tad į statistikos žinias turi įeiti ir tie lietuviai, kurie skyriaus ar komiteto apylinkėje gyvena ne kompaktine mase, o yra išsisklaidę po kaimus ar pakskirus ūkius.

Wuerzburgas /ELTA/ Stockholme leidžiamas latvių laikraštis "Latvju Vards" praneša, kad į priėmimus, kurie Vašingtone buvo suruošti generolo de Gaulle atsilankymo proga, buvo pakviesti ir dalyvavo ir Baltijos valstybių pasiuntiniai Jungtinėse Valstybėse.

Wuerzburgas /ELTA/ Kaip "Latvju Vards" praneša, Londone išėjo Dr. F. W. Picko parašyta knyga "The Baltic Nations Estonia, Latvia and Lithuania". Knygoje, tarp kitko, pažymėta, kad "taika be laisvės, ne nepriklausomų Estijos, Latvijos ir Lietuvos yra paradoksas".

Watenstedtas /ELTA/ Vietos lietuviai gražiai paminėjo rugsėjo 8-ją. Pasisekimo ypač turėjo tautiniai šokiai ir liaudies dainos. Šventės proga išleistas laikraščio "Svetur" pirmas numeris.

Per Tautos šventės minėjimą priimtoji rezoliucija buvo įteikta UNRRai ir anglų komendantui, kurio delegaciją priėmė labai šiltai ir pa-reiškė, jog jam gaila, kad mūsų kraštas dar yra kitų okupuotas, bet jis tiki, kad greitai laiku bus surasta išeitis, kuri patenkins mus visus.

Watenstedte įsteigtas Lietuvių Sąjungos skyrius. Reguliariai šelpiami lietuviai belaisviai maistu, parinktu iš tautiečių stovykloje. Rūpinamasi ir jų paleidimu. Prieš kelias dienas buvo paleisti šeši pirmieji.

Stovyklose pradėta duoti angliško maisto 70 % ir 30 % vokiško. Kolorijų skaičius padidintas iki 2.100. Maisto kokybė žymiai geresnė už vokiškojo. Stovyklų vyrams įvedamas darbas - savaitėje trys dienos po 4 valandas. Stovyklos rengiamos žiemai.

Flensburgas /ELTA/ Ten lietuvių gyvena per 600. Jų skaičius vis didėja. Stovykla įkurta mokyklos būstuose. Kultūrinėms pramogoms yra tinkama salė. Maistas iki 2.000 kolorijų. Be vietos lietuvių meninių parengimų, porą kartų Flensburge viešėjo Lubecko lietuviai menininkai. Anglų pageidavimu neseniai buvo suruošta vaikams pramogėlė.

Ravensburgas /ELTA/ Ravensburge gyvenęs rašytojas Petras Babickas parašė trijų veiksmų ir prologo vaidinimą "Gintaro kraštas". Ten pat gyvenęs poetas Bernardas Brazdžionis su pedagogu Ignu Malinausku parengė naujus elementorius pradžios mokyklai.

Hanau /ELTA/ Dailininkas V. K. Jonynas pakviestas iliustruoti prancūzų rašytojo Prosper Merimee veikala "Lokys", kurio turinys paimtas iš Lietuvos praeities.

Klaipėdietis žurnalistas Jonas Grigolaitis parašė atsiminimus iš Cranienburgo vokiečių koncentracijos stovyklos, kurioje jis iškalėjo ketverius metus. "Nacių pragare" pavadinti atsiminimai pradėti spausdinti Hanau stovyklos lietuvių leidinyje "Lietuvių žiniose".

LD 88
1945, Nr.11